

Smärre artiklar

I.

Änkas folkpensionsavgift

Den 16 januari 1962 frågade riksdagsmannen Sven Larsson finansministern i interpellation i första kammaren, om denne ville medverka till befrielse från pensionsavgift för änka, vars huvudsakliga inkomst utgjordes av änkepension inom folkpensionering.

Dåvarande socialministern Torsten Nilsson besvarade den 16 februari 1962 interpellationen och anförde: Frågan har tagits upp i samband med de förslag till lag om allmän försäkring m. m., som utarbetats inom socialdepartementet. Enligt förslagen skall man vid bestämmande av skyldighet att erlägga folkpensionsavgift och avgift för sjukvårdsförmånerna inom den allmänna sjukförsäkringen beakta sådana avdrag för nedsatt skatteförmåga, som beviljas vid inkomsttaxeringen. Detta kommer bl a att leda till att de änkepensionärer, som herr Larsson åsyftar kan få befrielse från eller nedsättning i sin avgift.

Förslaget har sedan antagits av riksdagen. I 4 § lagen om finansiering av folkpensioneringen stadgas beträffande skyldigheten att erlägga folkpensionsavgift, att om avgiftspliktig vid taxeringen till statlig inkomstskatt erhållit sådant särskilt avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga, som avses i 9 § 2 mom. andra stycket förordningen om statlig inkomstskatt skall vid tillämpning av 2 och 3 §§ med taxerad inkomst avses vad som återstår, sedan den taxerade inkomsten minskats med nämnda avdrag. Avgifts-

plikt inträder bl. a., då den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten uppgår till 2.400 kronor. Även skyldigheten att erlägga sjukförsäkringsavgift uppkommer, då den taxerade inkomsten utgör 2.400 kronor. Föreskriften i 9 § 2 mom. andra stycket förordningen om statlig inkomstskatt innebär, att den taxerade inkomsten må utöver ortsavdrag minskas med ytterligare ett efter omständigheterna avpassat belopp, dock högst 3.000 kronor. Enligt riksskattenämndens anvisningar av den 13 mars 1963 äger taxeringsnämnderna icke besluta om extra avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga med högre belopp än som erfordras för att nedbringa den efter ortsavdraget kvarstående inkomsten till 0 kronor.

Ett exempel kan åskådliggöra innebörden av riksskattenämndens anvisningar. Låt oss antaga, att en änka före den tid, då folkpension utgår i form av ålderspension, uppbär änkepension med 3.388 kronor, varav 300 kronor utgör kommunalt bostadsbidrag och att pensionen utgör hennes enda inkomst. Efter schablonavdrag från intäkt av tjänst med 100 kronor och schablonavdrag för försäkringspremier med 150 kronor, blir hennes taxerade inkomst 3.130 kronor. Härifrån avräknas först ortsavdrag med 2.250 kronor. Taxeringsnämnden kan sedan medgiva extra avdrag med 800 kronor. Den beskattningsbara inkomsten, som skall utföras i hela hundratals kronor, varvid överskjutande belopp bortfaller, blir då 0 kronor. Enär vid avgiftspliktens bestämmande extra avdrag med 800 kronor

skall beaktas, blir änkan fri från skyldighet att erlægga folkpensions- och sjukförsäkringsavgifter. Om det åter antages, att en änka i samma förhållanden har ett hemmavarande barn under 18 år, utgör hennes ortsavdrag 4.500 kronor. Då hennes taxerade inkomst icke uppgår till ortsavdragets belopp, kan hon ej medgivas extra avdrag. Folkpensionsavgift kommer att påföras henne, enär den taxerade inkomsten är 3.130 kronor. Resultatet synes obilligt och torde knappast vara förenligt med innebörden av statsrådet Nilssons svar. Det föreligger ej någon möjlighet att medgiva extra avdrag, då ortsavdraget uppgår till eller överstiger den taxerade inkomsten. I de mest ömmande fallen synas taxeringsnämnderna således ej kunna medgiva befrielse från eller nedsättning av folkpensions- och sjukförsäkringsavgifterna. En ändring härutinnan framstår därför såsom önskvärd.

Erik Jonsson.

Anm.: Nu gällande regler får betraktas som ett provisorium och man får hoppas att de av författaren påpekade bristerna kommer att undanröjas.

Red.

II.

Något om s. k. enmansmål hos prövningsnämnd

I 87 § andra stycket taxeringsförordningen stadgas, att beslut i mål eller ärende, som icke innefattar avgörande av målet eller ärendet, så ock beslut över besvär, som allenast avser rättelse av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller som biträtts av

motpart, må på prövningsnämndens vägnar fattas av ordföranden ensam.

Denna bestämmelse tillkom som beaktad år 1956. Motivet för stadgandet var, att man ansåg det angeläget att prövningsnämnderna — i och med att dessa erhöles en domstolsmässig karaktär — icke skulle behöva sysselsätta sig med andra frågor än sådana, som verkligen voro tvistiga. Om målen hos prövningsnämnderna uppblandades med ett stort antal mål av tämligen självklart slag, försvårade detta överskådligheten och kunde, åtminstone för den icke initierade, ge intryck av att någon noggrannare handläggning på grund av materialets omfattning icke vore möjlig i denna instans (SOU 1955:51, s. 155).

Av paragrafen framgår till en början, att ordföranden ensam äger meddela beslut under rättegången. Härmed avses avgöranden av processuell eller expeditionell natur, såsom infordrande av yttanden eller annan utredning. Även enligt 1928 års taxeringsförordning hade ordföranden befogenhet att ensam meddela beslut av denna art. Denna del av stadgandet innebär därför ingen nyhet i 1956 års taxeringsförordning.

Vad angår slutliga avgöranden gäller till en början den begränsningen, att fråga skall vara om besvärsmål. Alla ärenden måste således hänskjutas till avgörande av prövningsnämnden in pleno. Detta innebär, att ett stort antal frågor av "självklart slag" — t. ex. om dödsb befrielse, avdrag för nedsatt skatteförmåga, ackumulerad inkomst — måste överlämnas till prövningsnämnden. Motivet för denna åtskillnad är svår att finna.

De besvärsmål, vilka kunna handläggas såsom enmansmål, äro av två slag,